

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

== A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG“ HIVATALOS KOZLÖNYE ==

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyetli tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáér' kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FŐSZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGH PÁL

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DERÉKI ANTAL

FŐMUNKATÁRS:

FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér sora i K. A nyílt-tér és hirdetések előre fizetendők.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.

Egy a sok közül.

Sokan vannak, a kik mint egyszerű tanítók áldásos munkásságot fejtenek ki a népnevelés szolgálatában. Sokan vannak, a kik ezt a nemesebb feladatot, nem gépszerűen, de lelki és fizikai erejük feláldozásával magasabb ambícióval teljesítik egész életükön át, azzal a magasztos tudattal, hogy a nemzet legdrágább kincsét, az ifju generációt nekik kell tudásban és erkölcsökben megnevelíteni, hogy országnak és hazának hasznavehető polgáraivá váljanak. És mégis, — bár Apponyi Albert ihletett lelkülete felismerte a tanítóság nagy jelentőségét népnevelésünkre, bár a pénzügyi helyzet lehetősége szerint, áldozatokban elment a legszélső határig, — mégis történnék a nemzet nap-szamosainak aggkorában olyan visszás és méltatlan intézkedések, melyek egy hosszú munkásélet eltöltése után, keserűséget, csalódást szereznek és ezzel kedvét szegik még azoknak is, a kikre talán hasonló mostoha sors várakozik.

Ugy adjuk a panaszt, a mint vettük; álljon itt példának: egy — a sok közül.

Kállay Lázár Udvarhelymegyé Zsombor községének volt egy emberéleten által munkás, buzgó tanítója. A tanítói pályán összesen 43 esztendőt töltött el. Ennyi ideig ette a mi keserűséggel izesített kenyerünket. Sohasem panaszkodott; az az idealizmus, a mi az érettséget tett, teológiát végzett embert a tanítói pályára vezette, erőt adott az élet nehéz csapásainak elviselésére s ő mosolygó arccal, embertársait is bátorító gyönyörűséggel szedegette a tüskék közül azokat a rózsákat, amelyekről az akadályoktól, nehézségektől megrettenők olyan könnyen tudnak lemondani.

Az az ember, aki kilenc gyermeke közül hatot immár elindított az élet göröngyös útjaira csapást vágva nekik a maga negyvenhárom esztendő példájával a legáttörhetlenebbnek látszó bozóton is, az az ember, akinek lelki kincsei nemzedékek között megoszolva, ezreknek lettek a nemes cselekedetek, a haza iránt való kötelességteljesítés soha meg nem rozsdázó rugóivá, ma, amikor tanügyünk a legnagyobb precizitással illeszkedik be azok közé a tényezők közé, amelyek

a magyar nemzeti állam kiépítéséhez vezetnek: ma könnyes szemmel tekint vissza arra a pályára, amelyen a hivatásszeretet mellett akárhányszor csak a jobb jövőbe való hit tartotta meg és erősítette lankadó munkakedvét. A még három neveletlen gyermek apjának szívét sajtó fájdalom facsarja: ezek felnőnek anélkül, hogy kellő nevelésben tudná őket részesíteni, anélkül, hogy kenyerük biztosításának eszközeit adhatná nekik.

Kállay Lázár zsombori tanítónak iskoláját államosították. Miné várt a békeességben, egyetértésben élő, a kisdud falu népének örömeiben, bánatában osztozkodó tanítócsalád, hogy 800 K fizetését felemeli az állam s hogy pontosan minden elsején pénz jut a házhoz. És mekkora csalódás költözött egy nagy pecsétes levéllel a szűkös tanítói lakásba. Az állam, a miniszter nevében eljáró emberek, úgy vették át az iskolát, hogy kineveztek oda két tanítót, de — a hely bizonyosan kellett másnak — a jó öreg tanítót, aki egy emberöltőn keresztültartó munkásságával bötünyi rosszalásra sem szolgált rá, nyugdíjba küldték. Pedig egészséges ember, munkabíró, jó erőben van s még lelkesedni is tud úgy, mint akárhány, aki a modern szellők szárnyán jut el a tanítói pályára. Nyolcszáz koronát adtak neki, anélkül, hogy orvossal megvizsgáltatták volna.

Udvarhelymegyében nem volt senki, aki Kállay Lázárt megvédelmezte volna. A vármegyétől ugyan — hacsak büntetni nem akarnak — nyugodtan ellehet minden tanító; a tanfelügyelők pedig olyan sietve adogatták a közelmúltban egymásnak a kilincset, hogy azt se tudta a szegény, sorstól látogatott tanító, kihez, hová forduljon.

Nem vitatjuk, a miniszternek joga van állami iskolájához azt nevezni ki, akit akar s ha az átadó községgel, vagy felekezettel szerződés nem köti, könnyűszerrel nyugdíjba küldheti a negyven esztendőnél többet szolgált tanítót. Ámde az 1897. XXVII. t.-c. a községi és felekezeti tanítók fizetésének rendezését nem célozta olyan alapon, hogy akárcsak egy, a becsületes munkában érdemeket szerzett tanító is megrövidüljön. Egészen határozottan állítjuk, hogy a szentesített törvényen és jogrenden nem akkor esett volna

sérelem, ha Kállay Lázár fizetését előbb felemelik s nyugdíját e felemelt összeg alapján állapítják meg, hanem akkor sértették meg a törvény szellemét és intencióját, amikor a hirtelen nyugdíjaztatással azért, hogy egy állásra egy embert kinevezhessenek, kizártak egy tanítót annak a lehetőségéből is, hogy a törvényben kilátásba helyezett, sőt biztosított magasabb fizetésbe jusson. Pedig nem érdeke a magyar tanügynek s nem is méltó a nemzeti népoktatáshoz, hogy 200—400 koronát vegyenek el egy becsületes munkásember családjától azért, hogy talán elköltsék azt másutt. Kicsi dolog a Kállay Lázár ügye, ha úgy vesszük, csak egy tanítónak dolga az. Ámde, ha a tisztességes, hazafias buzgalommal való hivatásbetöltéshez bármi kicsi köze is van, méltó az a figyelemre.

És tudjuk, hogy Kállay Lázároknak többen vannak.

Tudván tudjuk, hogy sok-sok ember lelkében kél bizalom soraink olvasása közben, hogy talán akad az intéző urak közül olyan is, aki belátja, hogy itt méltánytalanság történt.

Itt van mindenekelőtt vármegyénk nagylelkű főispánja, a ki eddig is már bebizonyította, hogy van szive és érzéke az érdemek sorsán enyhíteni. Nem kétkedünk, hogy Kuliszeky Ernő tanfelügyelő, aki oly féltékeny gonddal örökdió vármegyénk tanügye felett, Solymossy Endre képviselő és Vajda Ferenc esperes a főispánnal egyetértve mindent elfognak követni, hogy ez a nagy tévedés megreperáltassék és annak az érdemekben megöszült tanítónak még hátralevő rövid napjai, gyermekei gondos neveltethetése által, a megelégedett boldogság aranyzománcával megvilágíttassanak; — hogy majdan végső pihenőjére áldással ajakán, hunyhassa le megfáradt szempilláit...

A magyarság jövője Erdélyben.

Irta s az 1908. augusztus 24-én tartott székely kongresszuson előadta: Dr. Király Péter.

V.

Mert bizony bár nem szeretjük hinni, de ha ezentul is így haladunk itt Erdélyben, mint néhány évtized óta a háttérbe szorítás és a pusztulás lejtőjén lefelé, teljes tönkretételünk és pusztulásunk katasztrófája

következhetik be. Különösen lehet etlől tartanunk akkor, ha mint eddig ezután is szabadon tovább folytathatja nemzetünknek emberben és vagyonban való megrontását, társadalmi és közgazdasági téren rendszeresített háttérbe szorítását az oláh. Közigazgatási, igazságszolgáltatási, kulturpolitikai intézményeinek tökéletes apparátusával rendelkezünk is, ezen intézmények nem képesek pótolni azokat a mulasztásokat, a melyeket a jelen viszonyok mellett társadalmi és közgazdasági téren szomorúan kell tapasztalnunk és a mely mulasztások egyik érzékeny csapást a másik után mérnek itt Erdélyben a székely-magyar uralom élet fájára. E csapások mindenike a mily mértékben reánk székelyekre-magyarokra erővesztéséget, gyengülést és hanyatlást okoz: az előtörtető oláhságra épen olyan, sőt hatványozott mértékben jelent izmosodást, gyarapodást és fejlődést.

Az oláh invázió a székely-magyar territoriumot két részre osztó nagy éket képez, mely amint tudjuk délen kezdődik Krassószörény, Hunyad, Szeben és Fogaras megyével, aztán tovább folytatódik észak felé Nagyküküllő, Kisküküllő, Alsófehér, Kolozs, Bihar, Szilágy, Szathmár, Szolnokdoboka, Besztercze-Naszód és Máramaros megyék területén. Összesen 14 vármegye területe van oláh invázióval elárasztva és megtámadva. Ezt az organikus oláh éket a székely-magyarságnak kelet és nyugat felől összehatva — coperálva — szét kell morzsolni s reánk nézve ártalmassá és veszélyessé fajulható karakterében meg kell semmisíteni. Nincs tovább vesztegetni való időnk, ha a leghallatlanabb nemzeti öngyilkosság áldozatává lenni nem akarunk. Hogy az oláhságnak a mi rovásunkra a tisztántuli ország rész és Erdély egy némely vidékein évtizedek óta hol titkon, hol nyíltan gyakorolt társadalmi, sőt politikai üzelmeit mind ezideig kellő energiával le nem intettük és ártalmatlanná nem tettük: szomorú dolog, nagyon fáj bevallani de igaz, hogy mindez a mi nagy mulasztásunk, a mi nagy hibánk! Ahelyett, hogy mi az itt hetvenkötő oláhok szemérmetlen tolokodását és előretörtetését leintenénk, ahelyett mi még ma is egymással békétlenkedünk, egymás ellen torzalkodunk egyéni hiúságunk és kicsinyes önzésünk rossz szellemére hallgatva. Így aztán önmagunk alatt ássuk a sirt s az oláh érdekek malmára hajtjuk a vizet. A magyar különbnek tartja magát mint a székely, a székely különbnek tartja magát mint a magyar és e közben — inter duos litigantes tertius gaudet — itt is, ott is,

a székelyt is, a magyart is megalázza, letapossa, kipusztítja az oláh.

Volt idő, amikor Erdély más törvények és más intézmények uralma alatt állott fenn, mint Szent István koronája területének a Királyhágótól nyugatra eső része, sőt érdekei is sokszor ellenkezők voltak, mint az anyaország érdekei. Évszázadokon át más volt itt a közélet, mások voltak a társadalmi viszonyok, mint amott. Erdély csaknem két századon keresztül független állam volt. Kevésbé volt népes, közgazdasági és kulturális viszonyai s állapota pedig összehasonlíthatatlanul primitívebbek és fejletlenebbek voltak, mint ma.

Habár a kis Erdély magára hagyatva, saját emberségéből kellett hogy fenntartsa magát, mégis becsülettel meg tudott állani azon a helyen, a hova őt a világtörténelem a független (tisztos) államok tisztos sorába rendelte s büntetlenül nem merészelté itt senki kétségbevonni a székely-magyar nemzet törvényes uralmát s azok előkelői sorából választott fejedelmek országlásának jogosultságát.

És ma, amikor Erdélynek a régi anyaországgal való törvényes unióját fenn dicsekedve hirdetjük s róla dicshymnusokat zengünk, ma, amikor ugyszólván minden alkalom és mód rendelkezésünkre áll, hogy az egész tiszántuli részt Erdélyvel együtt gondolkozásban, értelemben, szívben, lélekben egyesítsük, ma, a mikor egyesült erővel százszorta hatalmasabbak lehetünk ezen a területen, mint valaha voltunk: ma társadalmi és közgazdasági téren pírulva kell bevallanunk gyengeségünket, tehetetlenségünket egy olyan szedte-vette sehonnai néptöréddel szemben, mint az oláh.

Mi lehet ennek más egyéb oka, mint az, hogy a magyar és székely lélekben és igazságban még mindig nem egyesült. Mindhiába hozták meg az unióról szóló törvényt, az 1848. évi VII. törvénycikket, ha mi annak szellemét és főlemelő erejét szívünkben, lelkünkben át nem érezzük. A törvényhozás munkája hiábavaló, ha azt a polgárok helyes akarat, buzgalma és lelkesülése meg nem szenteli. Mindhiába mondják azt ki törvénybe, hogy: „szeresd felebarátodat, mint tenmagadat”, hogyha az emberek amíg e magasztos igéket hangoztatják és hirdetik, ugyanakkor szívük és lelkük szerint inkább gyűlölik semmint szeretnék egymást. Ne ámítsuk önmagunkat és egymást, valljuk be igazán, hogy 1848—49. óta, amikor a közös veszedelem ellen együtt és közös erővel kellett az élethalarcokat megvívni, e szabadság ideje óta sem politikai sem társadalmi téren nem történt semmi, ami arra alkalmas lehetett volna, hogy a székelynek és magyaroknak szívét összedobantsa, lelkét összeforrassza. És ha eddig nem történt, ime történik ma! szemünk előtt történik meg székely és magyar testvéreink vagyoni kinullázása, erkölcsi és lelki megrontása, a tiszántuli országrész és Erdély területén, tüzhelyeinken garázdálkodó és legszentebb érdekeink ellen törő oláh-ság részéről. Mert az oláh veszedelem nemcsak Erdélyben, hanem az egész tiszántuli országrészben mindenütt egyaránt fenyegeti a magyart is, a székelyt is, vagyonunkat és életünket.

(Vége következik.)

Székelység Aranykönyve.

Gálffy Ignác jeles földintől, a távolból is hazagondoló lelkes székely testvérünkől értékes levelet kaptunk, melyet itt szószerint azért közlünk, hogy mindnyájan szívleljék meg tartalmát, a kiket csak illet és mindnyájan egy szívvel, lélekkel csoportosuljunk az eszme körül, mely hivatalva lesz hazafias fillérekéből olyan alapot létesíteni, hogy az erdélyi magyarság ügyét nemcsak szépen hangzó szavakkal, de erélyes akcióval is előbbre vigye:

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

A Székelység Lustrálása és a Székelység Aranykönyvenek megszerkesztése céljából az ide csatolt felhívást többfelé elküldöttem. Szathmár-, Hajdu-, Borsod-, Csongrád-, Bácsmegyében már biztosítva vagyok arra nézve, hogy a felhívás az ottani helyi lapokban közöltetni fog. Némely helyen már meg is jelent. De szükségesnek látom, hogy a Székely-Udvarhelyben és más székely-országokban is közöltessék, mert azt tapasztalom, hogy a székely lapoknak széles e hazában mindenütt vannak olvasói és így hamarabb hozzáférhetünk testvéreinkhez.

Mivel az igen tisztelt szerkesztő urnak a hírlapszerkesztők között több ismeretsége van, ide csatolunk 20 példányt, hogy azt a többi újság szerkesztő uraknak elküldeni kegyeskedjék közzététel végett, így jobban terjed az eszme.

Együttal az igen tisztelt szerkesztő ur becses lapjában abból az alkalomból felhívhatná az érdeklődőket, hogy a „Székely-Társaságok” alakítsák meg minden városban. A hol csak 3—4 székely is lakik, mert ezeknek szervezete lesz a gyűjtő, kezelő és ellenőrző szervezet első lépcsője.

Ez által leszünk egy testté, ez által tölt be mindnyájunkat egy lélek s az így keletkező egységes öntudatban és célérvényes cselekvésben benne is lesz a diadal biztosítéka.

Az elért eredményről a Székely-Udvarhely és mindazon lapok hasábjain beszámolunk, a melyek minket megtisztelnek azzal, hogy illető számaikat beküldik, és általában igen kérem a tisztelt újság-kiadó urakat, méltóztassanak ebben az ügyben támogatni lapjuk egy-egy példányának megküldése által. A Miskolcra szeptember 27-én megalakult „Székely-Társaság” és ebben csekélységgem oly nagy munkára vállalkozik, melyet csak a hazafias hírlapok támogatásával teljesíthet. Világos dolog, hogy anyagi erőnk nem engedi meg, hogy mi az összes lapokra előfizessünk. Mégis jó volna, hogy az összeköttetés meg legyen közöttünk és az csak úgy lehet, ha a nagy munka szervezéséig az összes székelyföldi központoktól legalább egy-egy hírlapot megkapnánk, hogy melyiket, azt jelölje ki nekünk az illető „Székely-Társaság”, — melynek legyen együttal az illető lap hivatalos lapja is, hol minden értesítésünket közlé fogjuk tenni.

Most csak annyit irhatok, hogy indítványunk Brassótól fel a Gutin hegyig, a Szent-Gellértől az alsó Tiszáig a legnagyobb lelkesedést kelti és ha otthon lelkesen fogják az ügyet: célt érünk.

E végre ma már a „Székely-Udvarhelyi Székelytársaságnak is hozzá kellene fogni legalább az adat gyűjtéshez, hogy a debreceni gyűlés után azonnal készen lehessen az Udvarhely megyét illető aranykönyv.

Nincs elvesztegetni való időnk...

Hazafias üdvözlettel vagyok, tisztelő hive:

Gálffy Ignác.

Gazdakörök rovata.

Minta trágya-telepek.

A teljesen elhanyagolt trágyakezelés javítására a miniszteri kirendeltség egyes, a szövetkezési téren buzgalom, szorgalmuk és a gazdálkodás terén már eddig is tanúsított előrehaladásuk által kitünt, értelmes kisgazdák részére államsegéllyel minta trágyatelepeket állított föl. Az istállóban a hídás fölszedetett, a hídás alatt levő trágyalé gödör kihordatott és kavics földdel betemetetett, erre betonlajzat készített, a trágyatelep cementberakott kővel kifalaztatott, feneke betonnal beöntetett, 2 méter mély trágyaéket készített, ebbe Fauler rendszerű trágyalé szivattyú állított, az istállóból földalatti cement csatornákon a lé a telepre vezetett, a kutból azután a lé szivattyúval hordókba töltetik és a kaszalókra és szántóföldekre vitetik.

Szakértők számítása szerint ezáltal 3—400 koronával lesz évente az illetőnek gazdaságából több haszna, a több és jobb trágyázás által származott gabona, kapásnövény és takarmány terméstelebből. A minta telepeknek sok bámulója akad, kik eleinte gunyolódnak, de azután ők is követni fogják az okos példát.

A minta telepek a következőknél lettek fölláttva: Siménfalván Elekes Dénesnél, Újszékelyen Buzogány Józsefnél, Nagygalamfalván Száva Mihálynál, Városfalván Gedő Zsigmondnál, Kadicsfalván Köteles Istvánnál. A telepek az utcán a lakások előtt címtáblávallesznek ellátva, hogy az érdeklődő idegenek is megtekinthessék és a példát követhessék.

Gazdaköri állatkiállítások a megyében.

Azon gazdaköröknél, melyek állattenyésztő és biztosító szövetkezeteket alkottak, a miniszteri kirendeltség az idén ősszel állatkiállításokat tart, de csupán csak a biztosító szövetkezetbe belépett tagjai részére.

Ezen szövetkezetek legtöbbszörre olyan helyeken vannak, honnét a gazdák akár a község távoli fekvése, akár más okokból a gazdasági egyesület által rendezett állatkiállításokon nem igen vehetnek részt. Pedig az ily eldugott és visszamaradt községekben is szükség van arra, hogy a gazdák az állatgondozás és tenyésztés terén a kiállítások által neveltesenek és a jobb tenyésztők díjazás által a haladásra serkentessenek. Az állattenyésztő szövetkezetek alapszabályaiban is benne van, hogy a tagok tenyésztése kiállítások által javíttassék. A díjazásokra 1000 K áll rendelkezésre. Ebből a pénzből egyelőre 5 községben van kiállítás tervbe véve, a négy legerősebb állattenyésztő szövetkezetnél és pedig: Siménfalván, Városfalván, Homoród-szentpálon és Muzsnán.

Díjazva lesznek fejős és borjas tehének, üszök és tenyészsertések. A díjak lesznek 50 koronától lefelé, ezenkívül diszes kiállítású oklevelek. A bíráló bizottság a gazdasági egyesület titkárán és az állattenyésztési felügyelőn kívül az ottani gazdakör és állattenyésztő szövetkezet értelmes falusi tagjaiból fog állani.

*

Az 1909. évi földmívelésügyi miniszterium költségvetésében a székelyföldi miniszteri kirendeltség területi kiterjesztésével és fölemelt pénz dotációjával címe is megváltozik. Jövőben: „Erdélyrészi gazdasági akció” lesz a címe.

KÜLÖNFÉLEK.

Előfizetési felhívás.

Eljutottunk ez év utolsó negyedéhez melyre ezuttal új előfizetést nyitunk lapunkra. Minden olvasónak tárgyilagos ítéletére bizzuk annak eldöntését: megfeleltünk-e a közönség várakozásának? Megfeleltünk-e mindenben higgadtan, elfogulatlanul, becsületesen hírlapírói kötelességünknek? Megtartottuk, ápoltuk-e azt az eszmét, melyet lapunk homlokzatán hirdetünk? Megvédtük-e mindegy és minden kínálkozó alkalommal a székelység, megyénk és városunk érdekeit?

Nem kérkedünk, nem büszkélkedünk; minden hangzatos, üres frázisnál értékesebb az az elvitázható tény, hogy a legközelebb lezajlott és városunk társadalmi életére oly jótékony hatást gyakorolt Székely Szövetség nagygyűlése is elsősorban a mi kezdeményezésünk, buzditásunk, kitartó lelkesedésünk, munkálkodásunk és lankadatlan szorgalmunk eredménye volt.

Ebben az irányban tartjuk kötelességünknek a jövőben is haladni. Kerülni minden személyeskedést, — mellőzni minden egyéni érdeket, és tárgyilagosan, elfogulatlanul, eszményileg szolgálni a közjót, irányítani a közvéleményt — ez lesz a jövőben is szent feladatunk.

E becsületos, tisztességes cél elérésére kérjük megyénk és városunk közönségének és polgárságának határozott, hazafias támogatását, hogy arra támaszkodva hivatásunknak még inkább megfelelhessünk.

Az előfizetési árak a lap homlokzatán olvashatók. Előfizetéseket minden naptól kezdődőleg elfogad.

A „Székely-Udvarhely” kiadóhivatala. (Kossuth-utca 31.)

Hihetetlen hírek.

Mondják, hogy a kolerajárvány behozatalának megállítására, városunk minden lakója naponként egy fél liter vörös bort fog ingyen kapni; mondják, hogy a „Budapest”-szálloda kapualját közönséges ferslógdeszkákkal aszfaltírozták ki; mondják, hogy a házak csatornáiból minden piszok az utcára eresztődött ki; mondják, hogy társadalmunk felállítására minden kocsmában egy-egy új asztaltársaság alakul; mondják, hogy október 6-án, az aradi gyásznapi emlékűl minden házon gyászlobogó fog lengeni; mondják, hogy a színészek érkezése alkalmából a színházterembe a villamvilágítást bevezetik;

Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár és Kereskedésben Székely-Udvarhelyt.

mondják, hogy a közérdekű gyűlésekre kötélen kell a tiszteletbeli tagokat fogdosni.

E hírek valódiságáért nem vállal felelősséget — a szerkesztőség.

— **A székelyudvarhelyi kerületi munkásbiztosító pénztár** vasárnap délután 2 órakor a városháza tanács termében tartotta rendkívüli közgyűlését, Betegh Pál elnöke alatt, a kiküldöttek élénk részvétele mellett. Tárgyalás alá kerültek a m. kir. állami Munkásbiztosító Hivatal által szerkesztett minta-alapszabályok, melyeket általánosságban úgy, mint részleteiben el is fogadtak. A 7. §. kiegészített azzal, hogy az élelmezés és egyéb természetbeni járandóságok egyenértéke havonként 36 korona, vagyis naponként 1 K 20 fillérben állapítatik meg. A 24. §. oda módosított, a helyi viszonyokra való tekintettel, hogy a pénztár székhelyén kívül lakó közgyűlési kiküldöttek készíadásiak megtérítésére III. osztályú vasuti jegyet lakóhelyüktől, vagy az ahhoz legközelebb eső állomásoktól a pénztár székhelyéig és vissza, vagy a hol vasuti közlekedés nincs, ott kilométerenként 10 f fuvardíjat kapnak oly megszorítással, hogy egy kocsit legalább 4 közgyűlési kiküldötteknek kell igénybe venni; ezen felül egész napra 2 korona, fél napra 1 korona általános adatik. A félnapok déli 12 órától éjfélig számíthatnak. A 39. §. kiegészített azzal, hogy az országos pénztár alapszabályai 41. §-ban megállapított segélyeken kívül a pénztár még a következő segélyeket nyújtja: az 1907. évi június 10 végén kimutatott összegnek kamataiból, valamint a pénztár részére esedékes egyharmad tiszta évi jövedelemnek erejéig, nőtlen tagnak heti 7 koronát, családostagnak heti 12 koronát nyújt. Az alapszabályok letárgyalása után Nagy János indítványára felolvasták a felügyelő bizottságnak a forgalmi kimutatás és a vagyonmérleg átvizsgálására vonatkozó jegyzőkönyvét és írásbeli ajánlatát, hogy a pénztárnok, ellenőr és az igazgatóságnak a megejtett vizsgálat alapján a felmentvény megadassék, a mit a közgyűlés egyhangulag el is fogadott. Egyéb tárgy hiányában elnök az ülést délután 5 órakor berekesztette.

— **Eladó szálak takarmányok vármegyénkben.** A földművelésügyi miniszterium, mint már megirtuk a gazdasági egyesületek, gazdasági tudósítók, közgazdasági előadók és a m. kir. állattenyésztési felügyelőségek által fölkérte a magános gazdákat is, hogy jelentsek be eladó szálak takarmányukat záros határidő alatt. Most vettük a kimutatást, mely szerint szeptember 14-ig megyénkből a következők jelentették be az eladásra szánt takarmányukat: A homoródi járásból Balássy Sándor Ábrahámfalva 1000 mm. réti szénát 1 q-ára a vasuti állomásonál 10 korona, Faró János Kányád 20 mm. réti széna 1 q-ára a vasuti állomásonál 10 korona 25 mm. őszi szalma 1 q. ára 3 K, Bodor József Kányád 50 mm. őszi szalma 1 q. ára 3 K, Bedő Ödön Muzsna 10 mm. réti széna 1 q. ára 10 korona, Görgényi Pál Petek 10 mm. réti széna 1 q. ára 10 korona, Bón Mór, Pál György, Istenik Mihály, Lengyel Antal, id. Orbán Ferenc Székelyderzs 10—10 mm. réti

széna 1 q-ára 10 korona, Nagy Mihály Székelyderzs 20 mm. réti széna 1 q-ára 10 K, Sándor Gergely Székelyderzs 50 mm. őszi szalma 1 q. 3 korona. Székelyudvarhelyi járásból Felsősfalva, Alsósfalva, Korond község k. kisgazdái 400 mm. réti széna 1 q. ára 5 korona, 150 mm. tavaszi szalma 1 q-ára 1 K 40 f, 300 mm. őszi szalma 1 q. ára 1 K 60 f, a parajdi vasúti állomásonál. Az eddigi jelentések szerint tehát nálunk a takarmányhiány miatt nem lehet ok a panaszra, csak attól tartunk, hogy a kivitel által, csakugyan majd beáll nálunk is a takarmányszűkség és az árak emelkedése majd különösen a kisgazdáknak nehezíti meg az állattartást, a mi aztán feltétlenül az állatárakban okozna jelentékeny áresést.

— **A választói reform** A kormány által tervezett választói reformjavaslat egyes aktáit eddig még kiderítetlen módon sikerült a szociálisták lapjának a „Népszavának” tiltott módon megszerezni és nyilvánosságra hozni. Bár ezek a statisztikai hivatal által készített akták minden valószínűség szerint módosításon esnek át, mégsem tartjuk érdektelennek a megyénkre vonatkozó részét itt leközölni. Udvarhely megyében e szerint a 3 szavazattal felruházandó egyének száma 642, ebből magyar, százalékokban 95, német 4, oláh 0. A 2 szavazattal felruházandó egyének száma 3720, ebből százalékokban magyar 94, német 5,2, oláh 0,1, egyéb 0,1, munkás 24,1. Az 1 szavazattal felruházandó egyének száma 15779, ebből százalékokban magyar 96,1, német 2,2, oláh 1,0, munkás 26,9. A közvetett szavazati joggal felruházandó (analfabéták) választók száma 9300, ebből százalékokban magyar 91,7, oláh 5,4, egyéb 2,8, munkás 49,4. A szavazatok összes száma 26078, ebből százalékokban magyar 95,6, német 3, oláh 1,1, munkás 27,0.

— **Áthelyezések.** A közoktatásügyi miniszter Boga Janka stancesovai, özvegy Gál Ferencné magyarcsesztvei, Prunyi Otto miavablahói állami elemi iskolai tanítót, illetve tanítónőket a székelyudvarhelyi állami elemi iskolához helyezte át.

— **Kinevezés.** A közoktatásügyi miniszter Gál Imre és Gálné Virágh Erzsébetet Székelyszentkirályról, valamint Szobotka Katalin okleveles tanítónőt a székelyudvarhelyi állami elemi iskolához rendes tanítónővé, illetve tanítónőkké nevezte ki.

— **Kitüntető megbízás.** Dorner Béla kir. gazd. intéző a földművelésügyi minisztertől azon kitüntető megbízást nyerte, hogy az ujonnan szervezendő és Liptó, Trencsén és Árva vármegyékre kiterjedő felvidéki miniszteri akció szervezésére a helyszínére — Zsolnára kiküldetett. Ezen megbízás néhány hétig fog tartani, addig itteni hivatalos ügyeit Zsolnáról fogja ellátni.

— **Színház.** Szilágyi Dezső az I. erdélyi szinikerület új igazgatója, hétfőn október 5-én nyitja meg nálunk az őszi évadot Kövessy Albert «Keserű mézeshetek» című legújabb mulattató vígjátékkal. A színtársulat tagjai: Nők: Dénes Ella, opera és operette coloratur. Hidy Irén, operette soubrette. H. Lévy Berta, népszínmű énekesnő, soubrette. Gár-

donyi Krisztina, opera, operette énekesnő, Kondrát Ilona, hősnő, szende. Szilágyi Erzsike, naiva. Sz. Fojtényi Róza, társalgási színésznő. H. Szapáry Janka, dráma és vígjátéki anya. Egyed Margit, komika. Kaposi Rózi. Kovács Gizella, Kaposi Matild, B. Halasy Emma, Kulcsárné Julia, T. Székely Janka, Kiss Ilona, kar- és segédszínésznők. Férfiak: Szilágyi Dezső, jellemkomikus. Pataki József, hős és jellem. Zilahy János, lyrai szerelmes. Németh János, operette buffo. Baranyai Ferenc, opera, operette tenor. Csáky Ferenc, operette, népszínmű bariton. Aldori László, énekes bonvivant. Győző Alfréd, síheder komikus. Makay Elemér, kedélyes apa, komikus. Magasházy János, drámai apa, és jellem. Kulcsár János, Réthy István, Kornai Sándor, Ujj Ferenc, Halmi Béla, Keleti Lajos, Török Sándor, kar- és segédszínészek. 8 tagból álló zenekar.

— **Székely história.** Ez a história Székelyföldön esett meg. A gőbfurfang jellemző hajtása. Már csak okulásul is érdemes leközölni. Kölcsön kért az egyik székely a szomszédjától 200 forintokat. Amit a pajtása szó nélkül átnyújtott, mivel hogy nagy volt köztük a bizalom. Ennek dacára csak úgy formaliter írást adott a kölcsönvevő, amely szerint az összeg „Szentheverdel” napján lesz visszafizetendő. A hitelező meg se nézte az írást, csak mikor egy darab idő után kérte a pénzt sült ki, hogy Szentheverdel napja elő sem fordul a kalandáriumban. Dühbe gurult erre a székely atyafi és bepörölte a társát a 200 forint visszafizetésére. A bírő zavarban volt egy kicsit, hogy miképp kell itt dönteni, ám hamar feltalálta magát és kimondta a következő ítéletet: Alperes köteles felperesnek a 200 forintot és járulékait november első napján megfizetni. Indokolás: Alperes kötelezte magát az összeget Szentheverdel napján visszaadni, ez a terminus pedig november elsejére esik, mert akkor van Mindszentek napja tehát a Szentheverdel is benne van.

— **Az „Erdély” 200-ik száma.** — Az erdélyi részek egyetlen képes folyóirata az „Erdély”, mely az Erdélyi Kárpát-Egyesület kiadásában 17 év óta hazafias missziót teljesít a honismeret terjesztése és az idegenforgalom emelése útján Erdély kulturális és közgazdasági előrehaladásáért. E hazafias és nemes cél ad jelentőséget az „Erdély” jubileumának, mely ime a 200-dik szellemi fegyverzetben megjelenve a munkársak fényes neveivel és az illusztrációk sokaságával ünnepi díszet öltött az E. K. E. Gyergyószentmiklóson szeptember 6-án tartott közgyűlése alkalmából. Az „Erdély” előfizetési ára 10 korona; az E. K. E. tagjai 6 korona évi tagsági díj fejében ingyen kapják. A kiadóhivatal címe: Erdélyi Kárpát-Egyesület Kolozsvár, Mátyás-ház. Különösen ajánljuk az „Erdély”-t mint honismertető közlönyt iskolai és népkönyvtáraink, továbbá olvasóköraink figyelmébe.

— **A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara** 1908. évi október 3-án (szombaton) d. u. 3 órakor saját hivatalos helyiségében (Széchenyi-tér 23. sz. Bányai-féle ház

II. em.) teljes ülést tart a következő tárgysorozattal: I. Elnöki közlések. II. (2807) A nagyméltóságú kereskedelemügyi miniszter ur leirata az új ipartörvény ügyében. III. (2961) Ugyanazon miniszter leirata az új vasuti üzletszabályzat tárgyában. A központi bizottság véleményével. 4. (3221) Ugyanazon miniszter leirata a vasárnapi munkaszünet ügyében. A központi bizottság véleményével. 5. (3270) Ugyanazon miniszter leirata Kézdivásárhely városnak a társaskocsi iparról alkotott szabályrendelete tárgyában. 6. (3195) Ugyanazon miniszter ur leirata 600 koronás tanulmányi ösztöndíj adományozása ügyében. A központi bizottság véleményével. 7. Jelentés a székely fiúk ipari elhelyezéséről. 8. (2745) A kolozsvári társamara átirata az építőiparnak a védőmesterek visszaélései ellen megóvása tárgyában. A központi bizottság véleményével. 9. (2924) Csikszereda város tanácsának megkeresése új vásárrendtartási szabályrendelete ügyében. A központi bizottság véleményével.

KÖZGAZDASÁG.

Első székely baromfi-tenyésztő egyesülettől.

Az első székely baromfi-tenyésztő egyesület f. év október 3-án délelőtt 8 órakor kezdődőleg Székelyudvarhelyt, a baromvásár-teren baromfi-kiállítást rendez, melynek megtekintésére, illetve fajbaromfi szükségleteinek beszerzésére a közönség meghívatik.

Díjak: Sárga orpingtonok részére 6, 5, 4, 3, 3, 2, 2 K. Emdeni ludak részére 6, 5, 4 K. Pekingi kacsák részére 5, 3, 2 K.

Tudnivalók:

1. Csak az első székely baromfi-tenyésztő egyesület tagjai állithatnak ki egészséges, ép tollu állatokat.
2. A kiállítás díjmentes de az eladott állatok árából levonatnak:
 - a) 10 százalék a Laromfitenyésztők országos egyesülete javára;
 - b) 10 százalék a kiállítási költségekre;
 - c) az ujonnan belépő tagok részéről tagsági-díj fejében 6 K;
 - d) a tagoknak az egyesülettel szemben fennálló tartozásai.

Székelyudvarhely, 1908. évi szeptember 25.

Az elnökség

Kiadja: Betegh Pál villam-motoros könyv- és újságkiadó intézete.

ANGOL-KÓR.

Ama kiváló és koncentrált táplálék, amely a SCOTT-féle Emulsió-ban foglaltatik, táplálja a csontokat, s azokat keményekké és egyenesekké teszi. E szer hatása alatt a csontokat körülvevő hus egészséges s szilárd lesz.

Az Emulsió vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjegyét a — halászt — kérjük figyelembe venni.

Az általános egészség a SCOTT-féle Emulsió

hatása alatt rohamosan javul és az angolkóros gyermekek époly rózsás és viruló arcszint kapnak, mint az egészségesek. Az orvosok állandóan ajánlják a

SCOTT-féle Emulsió használatát.

Egy eredeti üveg ára 2 K 50 f.

Kapható minden gyógyszerárban.

Elismert jó hazai gyártmány, Ó-Budai különlegesség név alatt egy új fajta vászon kerül forgalomba, mely az Ó-Budai fehérítő és csinózó gyárban lesz előállítva, s mely hivatva van jó minőségénél fogva a külföldről gyakran magyar név és gyártmány alatt becsempészett hasonló árakat kiszorítani. Jelen újdonság Székelyudvarhelyt kizárólag csak B a r c s a y K á r o l y női és férfi divatruhájában kapható.

Eladó házhelyek a Solymossy utcában!

Értekezhetni Dr Solymossy Lajos főreáliskolai igazgatóval.

Mindig

pontosan akarja tudni hányat ütött az óra?

... Vásárolja és javíttassa óráját ...

FARKAS IZSÁK

új órák műhelyében Székelyudvarhelyt, Deák-tér 12. sz. a. (gabonapiac), hol **mindenféle órát, ékszer, szemüveget és cvikkert** ... is a legelőnyösebben kaphat ...

Gyári árak! Pontos kiszolgálás!

B O R !

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Csemegezőlő, csakis elsőrendű nemas fajok, — posztkosoranként 2-80 K, 100 kg. vételnél 40 K. Csemege alma és körte postakosoranként 2-40 K, 100 kg. 24 koronától feljebb. — Görög és sárga dinnye 100 kg. 10 K, turkesztán és ananász 32 K, postakosoranként 2-40 K. — Paradicsom, töltött zöld paprika és fejeskáposzta postakosár 2 K. Vasuti rendelést csakis előleges beküldéssel szállít: **Szabó 176. gyümölcskivi-tele Csongrád.**

430—1908. ki. szám.

Pályázati hirdetés.

Udvarhelyvármegye oklándi járásához tartozó homoródszentpáli körjegyzőségben rendszeresített segédjegyzői állásra pályázatot hirdetek, s felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1883. évi I. t. c. 6., illetve az 1900. évi XX. t. c. 3. §-ában előírt minősítésüket, valamint eddigi alkalmaztatásukat s erkölcsi megbízhatóságukat igazoló okmányaikkal felszerelt kérvényeiket hozzám *f. évi október hó 15. ének d. u. 5. órájáig* annál is inkább nyújtsák be, mert a később érkezőket nem fogom figyelembe venni.

Javadalmazás: 1000 korona.

A homoródszentpáli körjegyzőség: Hsztpál, Recsenyéd, Hsztpéter, Hvárosfalva és Hjánosfalva községekből áll.

Oklánd, 1908. szeptember 18-án.

SZABADY, főszolgabíró.

FOGORVOS PERL JÓZSEF

American dentist Székelyudvarhelyen tartózkodik.

Lakása: Budapest Szálloda 2. sz.

Rendel: délelőtt 9—12 óráig és délután 2—5 óráig. —

BÉLYEGZŐK

megrendelésre mindenféle kivitelen bárhova a legpontosabban szállíttatnak **Betegh Pál** könyvpapirkereskedéséből Székelyudvarhelyt.

6539—1908. tkvi sz

Hirdetmény.

Székelyszállás községre nézve az 1892. évi XXIX. t. c. értelmében a tényleges birtokosok tulajdonának a telekjegyzőkönyvbe való bejegyzése és tkvi bejegyzések helyesbítése iránti eljárás befejeztetvén ez a felszólítással tétetik közzé:

1. hogy mindazok, kik az 1886. XXIX. t. c. 15. és 17. §-ai alapján, ideértve e §-oknak az 1889. 38. t. c. 5. és 6. §-ában és az 1891. XVI. t. c. 15. §. a) pontjában foglalt kiegészítéseit is valamint az 1889. XXXVIII. t. c. 7. §-a és az 1891. évi XVI. t. c. 15. §. b) pontja alapján eszközölt bejegyzések vagy az 1886. évi XXIX. t. c. 22. §-a alapján történt törlések érvénytelenségét kimutatják, e végből törlési keresetüket hat hónap alatt, vagyis 1909. évi *április hó 1. napjáig* zárólag a tkvi hatósághoz nyújtsák be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után indított törlési kereset annak a harmadik személynek a ki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett hátrányára nem szolgálhat.

2. hogy mindazok, a kik az 1886. évi XXIX. t. c. 16. és 18. §-ainak eseteiben, ideértve az utóbbi §-nak

az 1889. évi XXXVIII. t. c. 5. és 6. §-ában foglalt kiegészítéseit is, a tényleges birtokosok tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak, írásbeli ellentmondásukat íhat hónap alatt, vagyis 1909. évi *április hó 1. napjáig* zárólag nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő letelte után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog;

3. hogy mindazok, akik az 1. és 2. pontban körülírt eseteken kívül az eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogukat bármely irányban sértve vélik, ideértve azokat is, akik a tulajdonjogarányának az 1889. évi 38. t. c. 16. §-a alapján történt bejegyzését sérelmesnek találják, e tekintetben felszólításukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis 1909. évi *április hó 1. napjáig* zárólag nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő elmúltá után az említett bejegyzéseket csak a törvény rendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azok a felek, kik a kiküldöttnek eredeti okiratokat adtak át, hogy a mennyiben azokhoz egyszerű másolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket pótlólag benyújtanak, az eredetieket a telekkönyvi hatóságnál átvehetik

Székelykeresztur, 1908. évi szeptember hó 15-én.

CSERESNYÉS, kir. járásbíró.

Elvállal teljes iroda- s iskola-berendezéseket olcsó áron

SZEKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhelymegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2-szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len

legjobb magyar gyártmányú diszlevélpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos levélpapírok és borítékok, levél-kártyák, gyász- 20-féle helybeli felvetel. levélpapírok stb. **Képes levelezőlapok** Nagy választék tájképes, virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből.

Allandóan kaphatók mindenféle

kész nyomtatványok,

u. m. községi, körjegyzői, szolgabírói, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETE GH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház)

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és j u t á n y o s á r o n való elkészítésére. Ajánlja továbbá

k ö n y v k ö t é s z e t é t

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélíró tollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárok, disztollszárok. **Írók**, fekete, színes és másoló-írók, notes-írók, csavarírók (crayonok), zsebírók, csavaríróbetétek, íróvédők, íróhegyezők. **Kréták**, iskolai, kávéházi és fajlázó kréták, színes kréták. **Tinták**, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek, tük. Hangoló-sípek és okarinák. Monogramok fehérnemű és levélpapírjelzésre. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fém, erdészkalapácsok gyári árban.

Mindenféle színű, nagyságu, súly és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima levélpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, csomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrő-papírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő-papírok és papír-különlegességek. Kártyapapírok.

Lemezpapírok minden sulyban. hangjegypapírok. Sorvezetők.

Írók, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, rajzminták, szépirási és rondírási minták. Olcsó legyező-faldiszkek, klozettpapírok, szivarkahüvely, szivarka s névjegytárcák Dohány- és szivartárcák bőrből és fémből. Bőrtárcák, pénzes-erszények, okmány és írománytáskák.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes „Magyar Könyvtár”. A székelyudvarhelyi **középiszkolákban** és a városi és megyei **elemi népiskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), bárcá és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzó, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj- s vízfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, toll-állványok, szivacs-eszéke, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyeg szegek, kapcsok stb.

A Székelyföld legnagyobb kész nyomtatványraktára.

Nyomatott Bete gh Pál villamos erőre berendezett könyvnyomtató-intézetében Székelyudvarhelyt, 1908.